

JOHN MILTON
(1572–1631)

KRISTAUS GIMIMO RYTMETĮ

I
Prieš aušrą, piemenys,
Budėdami vieni,
Šnekėjosi idiliškai, ramiai;
Nebuvo daug vilties
Galingą Paną jiems
Išvyst gražiai ateinantį tenai.
Gal tik mergaitės, tik avių banda
Besikalbant rūpėjo jiems tada.

II
Ir tuieskia į akis
Šviesos jiems skritulys
Tą drovią naktį saulės skaistumu.
Su kardu it liepsna,
Su šalmu ir sparnais
Ten cherubinas su serafinu
Garsingom arfom iškilniai
Sugrąža dangiškam Įpėdiniui.

III
Lig tol nebuvo ta
Giesmė dar išgirsta.
Giedėjo ryto sūnūs taip kadais,
Kai Viešpats po erdves,
Paskleisdamas žvaigždes,
Pasaulį varžtais suveržė tvirtai,
Atvėrė bedugnes klaidias, gilias,
Bangoms nurinti liepės kanale.

Vertė Alfonsas Tyruolis

STASYS SANTVARAS

GIMIMO GIESMĖ

Gimė džiaugsmas. Gimė laimė. Gimė saulė —
Gimė nesibaigiančių dienų viltis — —
Ir sudužo, tartum veidrodis, gyvenimo apgaule,
Kalmus, vandenį, girias užliejo pilnatis.

Aš palikšiu šitą žalią, žalią slenį,
Ugnys nebedegs manų akių languos, —
Bet sode džiaugsmu aldės žiedais apkibusį pavėnė,
Valtys mano upėje per vasarą languos.

Gimė tulpė. Gimė lotos. Gimė rožė —
Žiedas pats gražiausias tarp visų žiedų — —
Viešpats mano galių paslaptį ir perteklių atvožė,
Rytdienon be baimės aš, kaip sakalas, skrendu...

ANTANAS JASMANTAS

ADVENTAS

Vai sutemos, tos sutemos
Ir ore, ir akyse!
Ar Tu galėsi rasti mus,
Ar su mumis kartu paklįsi?

Adventas jau. Dangus rasoja
Ant mūsų šilkinį skėčių.
Po jais sausa mes žengiam koją.
Tai ko dar laukt ir aš turėčiau?

Mes žengiame per pilną rinką
Gipsinių jėzusėlių.
Karaliai, piemens pasitinka,
Nuo šalčio ir drėgmės pamėlę.

Ei, pirkit, pirkite! Betliejai pigūs!
Žvaigždės jų kaina krenta!
Ei, pirkit, pirkite! Sulygus,
Pridesime dar Naktį šventą.

KUČIŲ VAKARAS

Tyli naktis. Šventa naktis.
Visas žvaigždės užgesinėjus,
Gatvės žvakelėm nusagstys,
Kad nepaklystų meilės pardavėjos.

O gatvės tokios tuščios bus.
Tik valkatos dar svirdinės sušalę.
Tamsa paslėps stogų stiebus,
Ir nežinos, kur vykti trys karaliai.

Už lango žerincio rankutę ties
Guminis kūdikėlis.
Jam erodai netrokš mirties,
Ir jis nebėgs iš šilko prakartėlės.

Tyli naktis. Šventa naktis.
Kažkas ir glorią jau groja.
Tai pliušo beždžionėlė skubomis,
Būgnelį mušdama, vis trepsi koja.

„Nes Dievo išgananti malonė pasirodė
visiems žmonėms, ugdydama mus, kad
mes, užsigynę bedievyستės ir pasaulinių
geidulių, gyventume esamajame amžiuje
santūriai, teisingai ir dievotai, laukdami
palaimintosios vilties ir mūsų didžiojo
Dievo bei Gelbėtojo Kristaus Jėzaus
garbės pasirodymo; jis atsidavė už mus,
kad atpirktų mus nuo visokios nedorybės
ir apvalytų sau nuosava tauta, stropia ge-
riesiems darbams“.

(Titus 2... 11–14)

KUN. VALDAS AUŠRA

Brangieji Viešpatyje, šian-
dien, be jokių užuolankų, no-
riu paklausti: kodėl mes taip
gausiai susirenkame Kučių va-
karą bažnyčiose, rankose pasi-
ruošę žvakeles, klausomės cho-
rų ir solistų giedojimo bei patys
giedame? Ar tai mūsų eglutės
puošimo sezono bei dovanų pir-
kimo, teikimo kitiems ir gavimo
sezono paruošiamasis aktas,
kuris kulminuos, kai, sugrįžę į
namus, atplėšime tas supakuo-
tas dovanas? Kokia yra prie-
žastis, kad mes per visus me-
tus, gal net neprisiminę baž-
nyčios ir savo tikėjimo brolių
bei seserų, staiga Kučių vakarą
taip gausiai susirenkame į Die-
vo namus?

Tikriausiai būtų sunku iš-
vardinti ir įvardinti tikrąją
priežastį, kodėl mes taip gau-
siai lankomės Kučių pamaldose
ar Mišiose, kodėl staiga mums
prireikia ateiti į bažnyčią. Ta-
čiau pagrindinė priežastis —
išsakyta ar neišsakyta, supras-
ta ar dar gerai neįsisąmoninta —
yra aiški: visas tas dovanų
pirkimo-pakavimo-dovanojimo
šurmulyš neužpildo sielos tuš-
tumos, nenuslopina vidinio
širdies nerimo, kuris taip
ryškiai išskyla šiais ilgais žie-
mos vakarais. Iš tikrųjų galima

suprasti, kodėl senovės žmonės
tikėjo, jog ilgiausių naktų laiko-
tarpiu visos pasaulio blogio jė-
gos tampa tokios galingos, kad
net kyla grėsmė pasaulio gy-
vybės harmoningam vyksmui.

Mūsų pačių sau ir kitiems
dovanotomis davanomis kuria-
mas džiaugsmas nesugeba pra-
džiuginti širdies iki pačių jos
gelmių. Dainos ir melodijos, ku-
rias girdime nuo ryto iki vaka-
ro, sklindančios radijo ir TV
bangomis, neįstengia užpildyti
spengiančios tylos, žiojėjančios
mumyse. Ir — dainos/giesmės, ir
dovanos, ir išpuošti namai ne-
gali paslėpti mūsų nuo savęs
pačių: sukiūžusių, kaip išmesti
į šiukšlyną puodai, ligų vargi-
namų, nelaimingų, nemylimų
ir nemylinčių, apleistų, besiru-
pinančių tik savimi, bemylinčių
tik save — mirtingų ir nuo-
dėmingų žmonių.

Mums trūksta gyvenimo pil-
natvės, kurios pojūtis ir tolimas
atminimas glūdi kažkur giliai
mumyse. Iš kur jis ateina?

Jis ateina iš to laiko, kai
žmogus dar turėjo neužtemdytą
ir tiesiogį ryšį su savo kūrėju
Dievu. Būtent šis mumyse
glūdintis jausmas ir leido to-

Giorgio da Castelfranco (apie 1478–1510). „Piemenėlių pagarbinimas“.

kiem iškilieji teologai, kaip
Augustinas, Tomas Akvinietis,
teigti kad mes, turedami šį
igimtą Dievo pojūtį, pažvelgę į
mus supantį pasaulį, galime
atpažinti ir suprasti jo Kūrėją.
Tačiau visų svarbiausia, mano
manymu, kad šitas mumyse
glūdintis pilnatvės ir dvasinės
harmonijos siekis, verčia mus
ieškoti tos harmonijos šaknų.

Kur jos glūdi? Filosofijoje?
Moksle? Mene? Muzikoje? Ki-
tose žmonių sukurtose struk-
tūrose ir reiškiniuose? Ne! Tie
visi išvardinti dalykai tarnauja
tik kaip reiškiniai (veidrodžiai),
atšviečiantys / atspindintys
link mūsų tą tikrąjį šviesos šal-
tinį. Lygiai, kaip naktį švie-
čiantis mėnulis atspindi mums
pasislėpusios saulės šviesą, pats
nebudamas šviesos šaltiniu.

Tikrasis šviesos šaltinis yra
Dievas. Tikroji gyvenimo pil-
natvės ir dvasinės harmonijos
priežastis yra kiekvieno mūsų
ryšys su Dievu, kuris, kaip mes
puikiai žinome, mums atrodo
toks tolimas, toks neprieinamas
ir nesuprantamas. Ar mes tu-
rime kokią reikšmę Dievo egzis-
tencijoje? — klausia filosofas ir
nežino atsakymo. Ar iš viso
toks reikšmės, kaip Dievas, eg-
zistuoja? — klausia mokslas ir
gamtą, bet ir jie negali duoti
absoliutaus atsakymo. Tačiau
mes, kurie esame krikščionys Tri-
vienio Dievo vardu galime dra-
siai ir tvirtai sakyti — taip!

Tikėjimo dėka, mes tvirtai
žinome ne tik, kad Dievas yra,
bet kad mes jam esame brangūs
ir artimi — mes esame jo myli-
mi. Jis atsiuntė savo Sūnų į šį
pasaulį, kad mes, tie, kurie ne-
supratome Dievo ir nuo jo atito-
lome, galėtume vėl prie jo pri-
artėti, kad galėtume vėl ben-
drauti su juo. Šv. Paulius tie-
siai rašo: „Nes Dievo išgananti
malonė pasirodė visiems žmo-
nėms“... Kučių vakarą mes pri-

simename ir dar kartą pati-
riame Dievo malonę, apsireiš-
kusią Kodikėlio Jėzaus gimimui,
kuri yra skirta mums visiems:
kiekvienam iš mūsų, kaip jo šeimos nariui.

Šitas Kodikis yra Dievo ma-
lonė, tapusi kūnu. Tik Jėzus te-
gali išgelbėti Kretos (kur Titas,
Pauliaus mokinyš, vadovavo
Bažnyčiai) krikščionis bei
žmoniją nuo jų blogio darbų
vaisių ir nuo Dievo teismo.
Šiame skaitinyje Dievo gim-

mokytojas, ap. Paulius skelbia,
kad Dievo malonė „ugdo mus,
kad atsikvėpume bedievyستės
ir pasaulinių geidulių ir gyven-
tume esamajame amžiuje san-
tūriai, teisingai ir dievotai“. Šio
ugdymo darbo rezultatai atsi-
randa ne mūsų stiprumo ar
noro pasikeisti dėka, bet Jo ma-
lonės dėka (Titui 3:5): „Jis
išgelbėjo mus — ne dėl teismo
darbų, kuriuos mes buvome
padarę, bet vadovaudamasis
savo gailestingumu, Šventosios
Dvasios veikiamo atgimdymo ir

**Kučių vakarą mes prisimename ir dar
kartą patiriame Dievo malonę,
apsireiškusią Kodikėlio Jėzaus gimimu,
kuri yra skirta mums visiems: kiekvienam
iš mūsų, kaip Jo šeimos nariui**

mas ir nukryžijavimas yra
neatskiriami, kadangi šis Dievo
Vaikas prisiima nieko nevertų
toks tolimas, toks neprieinamas
ir nesuprantamas. Ar mes tu-
rime kokią reikšmę Dievo egzis-
tencijoje? — klausia filosofas ir
nežino atsakymo. Ar iš viso
toks reikšmės, kaip Dievas, eg-
zistuoja? — klausia mokslas ir
gamtą, bet ir jie negali duoti
absoliutaus atsakymo. Tačiau
mes, kurie esame krikščionys Tri-
vienio Dievo vardu galime dra-
siai ir tvirtai sakyti — taip!

Kryžius yra ta dovana, kuri
atneša visiems išganymą. Kry-
žius, o ne mokslas, kad ir koks
svarbus ir reikšmingas jis yra
mūsų gyvenime; kryžius, o ne
gamtą; Jėzaus kryžius, o ne me-
nąs ar muziką atneša gyvybės
prilaidytą ir tobulą gyvenimą.
Jėzaus kryžiaus dėka, mes ga-
lime pilnatvėje džiaugtis gyve-
nimu, grožetis gamta, naudotis
mokslo pasiekimais, gerėtis me-
nu ir muzika.

Jėzus Kristus, „mūsų didysis
Dievas ir Išganytojas“, pakeičia
mūsų širdis pakeisdamas mūsų
amžiną ateitį. Kaip geras

atnaujinimo apiplovimu“. Šita
Jėzuje įsikūnijusi Dievo malonė
ir šiame amžiuje sukuria ti-
kėjimo pripildytą širdis, ku-
rjos krikščionims suteikia kan-
trybės „laukti pažadėtosios atei-
ties, palaimintos vilties atėjimo
ir Jėzaus Kristaus, didžiojo
Dievo ir Išganytojo, šlovės apsi-
reiškimo“.

TURINYS

Kučių vakaro ramybė.

Simpoziumai — sąlyčio
taškų paieškos. Šventasis
karalaitis meldžiasi už
Lietuvą.

Iš kur atkeliauja
Kalėdų senelis. Poezijos
skaitymai rudenį.

2004–ųjų metų turinys.

„Angelų daina“.

San Francisco paveikslų galerija.

Simpoziumai — sąlyčio taškų paieškos

Mūsų pašnekovas – XIII pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo tarybos pirmininkas, Lietuvos mokslo akademijos prezidentas akad. **Leonas Rokus Rudzikas**.

– Gerbiamasis Akademike, dalyvavote pirmajame pasitarime, kuriame buvo svarstomi 2005 m. vykiančio XIII pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo reikalai. Kas Jums pačiam yra šie simpoziumai? Kada pirmą kartą dalyvavote?

– Dalyvavau dviejuose simpoziumuose – X Čikagoje (1997 m.) ir XI (2000 m.) Lietuvoje. Man tenka dalyvauti daugelyje mokslo konferencijų, bet, paminėsiu, pirmasis simpoziumas man padarė didžiulį įspūdį, nes, būdamas JAV, su visais dalyviais galėjau susikalbėti lietuviškai. Buvo labai neįprasta, keista ir įdomu.

XI simpoziumas jau vyko Lietuvoje ir buvo labiau įprastas. Žinoma, tai, kad jame dalyvavo ir lietuvių iš JAV bei kitų šalių, simpoziumą nuspalvino ypatingomis spalvomis.

– Čikagoje tikriausiai patyrėte ir daugiau įspūdžių?

Profesionalus mokslo darbuotojas paprastai dalyvauja siauros srities ir grynai mokslinėse konferencijose. Tačiau simpoziumų renginiai yra daug platesnio pobūdžio, nes paprastai juose dalyvauja labai skirtingų sričių ir krypčių mokslo bei kūrybos žmonės. Tai, kad simpoziumuose dalyvauja ir kūrybos atstovai, įdomiai išsiskyrė iš tradicinių ir man įprastų renginių.

Moksliskumo nepasigedo

– Ar simpoziumuose, kuriuose dalyvavote, Jums pakanka moksliskumo?

– Iš tikrųjų moksliskumo buvo mažiau nei specializuotose konferencijose, bet tai gal ir yra simpoziumų privalumas. Net ir džiaugiuosi, kad moksliskumo nebuvo pernelyg daug – jo nepasigedau. Užtat ten diskutuota apie politines, ekonomines, teisesines ir kitas mūsų valstybei svarbias aktualijas. Svarbiausia, kad galėjome pabendrauti su lietuviiais, kurie didesnę gyvenimo dalį praleido Amerikoje, kiti ten net gimę.

Pamenu, dar tada atkreipiau dėmesį į jauną vyriškį iš visai kitos emigracijos bangos, kuris jautė pareigą dalyvauti organizaciniame simpoziumo darbe, nors JAV gyvena tik porą metų. Man tai padarė įspūdį, nes dažnai girdžiu, kad naujosios emigracijos atstovai labai sunkiai įsitraukia į Amerikos lietuvių visuomeninį ir kultūrinį gyvenimą. Tai ir suprantama, nes naujai atvykusiesiems pirmiausia reikia įsitvirtinti gyvenime, gal todėl nedaug lieka laiko visuomeninei veiklai.

– Gal sunku įsitraukti į visai kitą gyvenimo ritmą. Beje, ar visada lengvai vieni kitus suprantame?

Pamenu, Čikagoje baigiamosios puotos metu mes, du iš Lietuvos, sėdėjome prie vieno stalo su Amerikos lietuviiais. Gal kai kam tie niuansai pasirodys labai nereikšmingi, bet mus jie nustebo. Reikėjo labai greitai valgyti atneštus patiekalus, nes užgrojo muzika, prasidėjo šokiai, ir jei lėkštėje dar buvų kava, nors palikęs, tai po šokio, grįžęs prie stalo, lėkštės jau nerusi – padavėjos bus spėjusios nunešti. Man buvo labai įdomu pašneškinti vietinius lietuvius, tai tą ir dariau. Man šnekant, mūsų tautiečiai skubėjo valgyti, o mano ką tik paliesta maistą miklos padavėjos spėdavo nu-

nešti. Gyveni ir mokaisi.

Tada pajutau, kad tarp mūsų daug skirtumų ir net nesuskalbėjimo. Maloniai bendraudami su jais, šiek tiek ir pasigindavome. Pastebėjau, kad vieni kitus vertiname ne visai pakankamai, kartais gal dėl to, jog vieni kitų pakankamai gerai nepažįstame. Pradėjome kalbėti apie lietuvių tremtį į Sibirą, o mūsų Amerikos tautiečiai ir sako, kad jie taip pat jaučiasi tremtiniais. Plačiaja prasme gal taip ir yra, tačiau visiškos lygybės ženklas tarp jų nedėciau.

– Manau, turite teisę vertinti, nes juk pats buvote ir Sibiro ištremtų tėvų vaikas, vadinasi, ir mažametis tremtinys – vidurinė mokyklą baigė Tomso srityje, kiek pamenu, Asino mieste.

Suprantu, kad ir Vakarus pasitraukę ir į JAV po karo atvykę lietuviai patyrė daug vargo, kol įsikūrė, prasigynė, bet tai buvo savarankiškas jų pasirinkimas iš kelių blygybių. Mes Lietuvoje tokio pasirinkimo išvis neturėjome.

Pakilti virš siaurų interesų

Gal šių dalykų ir neverta sukrečinti, bet simpoziumuose juk ir ieškome sąlyčio taškų. To, kas mus artina. Čikagoje didelį įspūdį daugeliui simpoziumo dalyvių padarė Padėkos dienos minėjimas ir šventinio kalakuto valgymo per svarbiausią JAV kalendoriaus šeimyninę šventę. Nuostabu, kai skirtingų kultūrų ir istorinių patirčių žmonės vienas kitam parodo geranoriškumą.

– Kalakutas ant Padėkos dienos stalo – tai dalelė Amerikos. Labai humaniška šventė prieštaravimų draskomame pasaulyje.

– Prasmingas sugyvenimo pavyzdys, sugebėjimas pakilti virš savo grupės interesų.

– Gal ir simpoziumais turėtų būti siekiama tokių naujų prasiū, paieškų, platesnių apibendrinimų, kurie padėtų mūsų tautos skirtingos istorinės ir socialinės patirties kartoms rasti naujų jungčių? Gal iš savo siaurų konkretaus mokslo interesų reikėtų pakilti iki platesnių apibendrinimų?

– Visiškai pritariu. Nagrinėdamas XII mokslo ir kūrybos simpoziumo, vykusio 2003 m. Čikagoje programą, pastebėjau, kad kai kurie pranešimai buvo labai specialūs, aktualūs tik tos pačios srities mokslininkams. Reikėtų taikytis prie daugumos simpoziumo dalyvių.

Atsivėrę vartai kelia ir problemų

– Beje, nepasidalijote išpuodžiais apie Lietuvoje 2000 m. vykusį XI simpoziumą?

– Svarbiausi renginiai vyko Vilniaus pedagoginiame universitete, vadinas, beveik namuose. Simpoziumo dalyvių jautiesi tol, kol dalyvauji renginiuose, o, išėjęs iš simpoziumo, iškart vėl pasineri į kasdienius darbus. Kitaip yra JAV, kai viso simpoziumo metu jautiesi ypatingoje aplinkoje.

– Ar labai skyrėsi čikagietiško ir vilnietiško simpoziumų tematika?

– Lietuvoje yra daugiau mokslinių pajėgų, tad visai suprantama, kad daugiau nagrinėjome mokslines problemas. Manau, kad būsimąjį XIII simpoziumo programą mums pavyks parengti tokią, kad galėtume susitelkti ties mokslo aktualijomis, prioritetinėmis kryptimis, bet taip pat nagrinėsime ir mokslo įtaką eko-

Dvyliktajame mokslo ir kūrybos simpoziume, vykusiam 2003.05.23 d., Lemont, IL, Politinių mokslų sesija. Iš kairės: Raimundas Lopata, Ramūnas Vilpišauskas, Leonas Sabaliūnas, Julius Šmulskštys, Bronius Nalins. Indrės Tijūnėlienės nuotr.

nomikai ir žmonių gyvenimui. Pirmajame pasitarime simpoziumui pasiūliau motto: „Lietuva globalizacijos sąlygomis“, ar panašiai. Lietuvai tapus Europos Sąjungos ir NATO nare, atsivėrė daug naujų galimybių, bet ir tautos identiteto, kalbos, kultūrinio palikimo išsaugojimas mums ypač svarbus. Intelektinio potencialo išsaugojimas, protų „nutekėjimas“ – neišspręstos problemos. Lietuvos sąveika su globaliuoju pasauliu, atsiradus informaciniams technologijoms, atvėrė plačius vartus į pasaulį, bet nepašalino senų problemų, iškelė ir naujų. Kaip sakiau, pasikeitusios sąlygos globalizacijos epochoje, į kurią įžengėme, reikalauja aptarti, kaip mums neprarasti savo dvasinių turtų.

Ryšys su pasaulio lietuviiais

– Ką mums galėtų pasiūlyti išeivijos lietuviai, ir ką mes galime pasiūlyti išeivijai? Jei nieko, tai simpoziumai netenka savo reikšmės.

– Tiesa tokia, kad dešimtadali savo gyventojų Lietuva jau prarado. Galbūt laikinai, nes jie dirba kitose šalyse. Esama ir to-

kio požiūrio, kad Lietuva – tai visi lietuviai, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos. Jei taip, tai ryšys su viso pasaulio lietuviiais yra nepaprastai svarbus. Tie žmonės turi jaustis Lietuvos piliečiais, nenutraukti ryšių su savo šalimi. Todėl reikia rūpintis ir lietuvių kalba pasaulyje. Argi nebūtų gerai, jei būtų vienas Europos Sąjungos televizijos kanalas, per kurį užsienyje gyvenantys lietuviai tam tikrą dieną ir valandą galėtų pamatyti jiems parengtų laidų iš Lietuvos, pasiklausti svarbiausių žinių? Kalbėjau ne su vienu išvykusiųjų iš Lietuvos. Jie ilgisi savo šalies, gauda lietuviško radijo laidas. Internetu mėgina žiūrėti „Panoramą“, skaityti lietuviškus laikraščius. Štai apie tokių ryšių su mūsų tautiečiais užsienyje turime galvoti.

– Iki šiol simpoziumai sukdavosi daugiausia apie JAV ir Lietuvos lietuvius. Reikėtų daugiau dėmesio skirti ir kitose šalyse gyvenantiems žmonėms – pavyzdžiui, ES šalyse ar iš buvusios Sovietų Sąjungos išejusiose respublikose, dabar nepriklausomose valstybėse. – Apie tai šiandien kalbėjome

pasitarime. Kad tie žmonės galėtų atvykti į simpoziumą Vilniuje, reikės finansinės paramos. Mėginsime ją gauti. Norėtume, kad bent keletas pakankamai aukšto rango žmonių atvyktų, gal net nebūtinai lietuvių, bet kurie domisi ir Lietuvos problemomis. Būtų neblogai, jei atvyktų kuris nors JAV Kongreso narys ar garsus politologas.

– Gal praverstų pasikviesti ir Lietuva besidominčius, lietuvių kalbą mokančius kitų tautų ir valstybių mokslo žmones? Juk yra japonų, dabar jau ir kinų, mokančių lietuviškai. Gal jų dalyvavimą paremtų ir tų valstybių ambasados Lietuvoje? Kodėl nepasikviestų iš Prancūzijos, Vokietijos ar kitos ES šalies lietuviškai pramokusio vieno kito Lietuvos neabejingo žmogaus?

– Labai gera mintis. Tokių asmenybių yra Italijoje ir kitose valstybėse. Išties kodėl jų nepakviestų į simpoziumą? Tokio asmens pranešimas, tegul ir neilgas, bet gerai su Lietuva ir lietuviškomis realijomis susipažinusio užsieniečio akimis. Toks žvilgsnis į Lietuvą būtų labai naudingas.

Kalbėjosi
Gediminas Zemlickas

Šventasis karalaitis meldžiasi už Lietuvą

Antroji šv. Kazimierui skirta paroda Lietuvos nacionaliniame muziejuje

JADVYGA GODUNAVIČIENĖ

Lietuvos nacionaliniame muziejuje, prie Gedimino kalno Vilniuje, nuo šių metų lapkričio 18 d. veikia antroji paroda (tiksliau buvusios parodos antroji dalis) „Šv. Kazimiero kultas ir ikonografija Lietuvoje“. Ją žmonės galės lankyti iki ateinančių metų pavasario. Kovo mėnesį muziejuje numatoma surengti Lietuvos Globėjui skirtą mokslinę konferenciją. Iki to laiko bus išleistas parodos katalogas.

Apie pirmąją parodos dalį *Drauge* rašyta spalio mėnesį. Rašinyje minėti 16–19 a. įvykiai, siejami su Šv. Kazimiero garbinimu ir vaizdavimu mene. Dabartinėje ekspozicijoje ši tematika tęsiama, minint tolesnius laikus (19 a. pabaigą ir 20 amžių).

Parodos kuratorė, Lietuvos nacionalinio muziejaus ikonografe Neringa Markauskaitė pabrėžia, kad 19 a. pabaigoje ir 20 a. pradžioje išryškėjo naujos šv. Kazimiero kulto ir vaizdavimo mene formos. Tam įtakos turėjo lietuviškos spaudos drau-

dimas, tautinio išsivadavimo judėjimas. Steigėsi Šv. Kazimiero draugijos, kurios skatino pažangą, laisvės siekį, rūpinosi jaunimo švietimu, labdara. Tokias draugijas kūrė Amerikos, vėliau ir okupuoto Vilniaus krašto lietuviai.

Čikagoje 1907 m. įkuriamas Lietuvos Šv. Kazimiero seserų kongregacija, kuri 1918 m., atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, persikėlė į Pažaislio kamaldulių vienuolyną.

Parodoje gana plačiai apžvelgiama draugijų ir kongregacijos veikla, rodomos emblemos, ženklai, dokumentai, fotografijos, vėliavos ir kt. atributika. Vilnietė dailininkė Birutė Zokaitytė sukūrė draugijų veiklos plėtrą parodantį menišką žemėlapi.

Lietuvos bažnyčios parodai paskolino daug šv. Kazimiero paveikslų. Iš Vilniaus šv. Mikalojaus bažnyčios atgabentas dailininko Vytauto Kasilio (1918–1995) paveikslas „Šv. Kazimieras atgailauja už Lie-

tuva“, nutapytas 1943 m. surengtam šv. Kazimiero atvaizdo konkursui ir pripažintas geriausiu. Sukrečiantis siužetas parodo šventąjį, žvakių šviesioje besimeldžiantį už mūsų pavergtą tėvynę, jos ilgametes kancias, netekus laisvės. 1943 metais buvo minimos šv. Kazimiero kanonizacijos 340 metinės. Ta proga dailininkai ir surengė minėtą konkursą.

Konkurse dalyvavo Jonas Mackevičius, Vytautas Kasiulis, Vincas Dilka, Petras Kalpokas, Juozas Zikaras ir nemažai kitų dailininkų, kurie savo darbuose dažnai nutoldavo nuo tradicinių šv. Kazimiero vaizdavimo kanonų, pabrėžė šventojo ryšį su Lietuva įvairiais istorijos laikotarpiais. Gaila, kad ne visus konkurso darbus parodos rengėjams pavyko rasti, bet tie, kurie rodomi, sudaro aiškų šio svarbaus renginio vaizdą.

Sovietmečiu daug šv. Kazimiero atvaizdų sukūrė išeivijos menininkai. Dalis tų darbų taip pat eksponuojama. Tai Vytauto Igno lino raizgynis iš Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus, Amerikos lietuvių,

Pranciškus Niemiroski. „Šv. Kazimieras malduoja prie Vilniaus katedros durų“.

skauto Vlado Bacevičiaus albumas, saugomas Lietuvos nacionaliniame muziejuje. Albume – teminė filokartijos ir filatelijos kolekcija. Rodomi vokai, atvirukai, skirti šv. Kazimiero mirties metinių sukakčiai. Juos puošia nežinomo autoriaus lipde, dailininko Romo Viesulo pašto ženklas, Antano Tamošaičio proginis ženklas. Yra keli paveikslai, sukurti pagal Florencijos Pitti galerijoje saugomą Carlo Dolci šv. Kazimiero atvaizdą.

Prieškario Lietuvoje šv. Kazimiero garbinimui skirta daug dėmesio. Naujai įsteigta Panevėžio vyskupija 1926 m. šį šventąjį pasirinko savo globėju. Tai pirmojo vyskupo Kazimiero Paltaroko nuopelnas. Vyskupas pats rinko šv. Kazimiero atvaizdus. Dalis šios kolekcijos irgi rodoma parodoje. Vienas jos kūrinių – garsus vitražininko Stasio Ušinsko švies-tuvus su šventojo atvaizdu, padovanotas vyskupui jo kunigavimui 50 metų sukakties proga.

Vyskupo Kazimiero Paltaroko paprašytas dailininkas Jonas Mackevičius Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje nutapė freską „Šv. Kazimiero pasirodymas lietuvių kariuomenei ties Polocku“ (1931–1933), o pats vyskupas parašė studiją apie šv. Kazimierą. Parodos lankytojai gali pamatyti kai kuriuos vyskupo Kazimiero Palta-

roko rankraščius.

Per visas okupacijas šv. Kazimiero atvaizdas buvo tartum laisvės siekio simbolis. Parodoje eksponuojama popiežiaus Pijaus 12-ojo 1948 m. brevė, kuria šv. Kazimieras skelbiama ypatinguoju Lietuvos jaunimo globėju. Šį dokumentą maloniai paskolino Vilniaus arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis parodos atidaryme dėkojė jos rengėjams, ypač Lietuvos nacionalinio muziejaus direktorei Birutei Kulnytei.

Tarp gausių proginų, konkrečiai vienas ar kitas asmeniui skirtų, eksponatų įsimintinas 1985 m. dailininko Kastyčio Juodikaicio grafikos darbas „Šv. Kazys“, skirtas žinomam kunigui, jėzuitui, sovietų lagerių kaliniui Kastyčiui Matulioniui.

Parodos rengėjai dėkingi Vilniaus arkivyskupijai, Lietuvos vyskupams, Kauno arkivyskupijos muziejui, bažnyčių klebonams, Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejui, Lietuvos centriniam valstybės archyviui, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutui, kolekcininkams, paskolinusiems kūrinius, visiems prisidėjusiems. Ši paroda taip Lietuvos malda šv. Kazimierui – savo globėjui, – pasakė kunigas, pranciškonas Julius Sasnauskas, buvęs okupacijos metų disidentas.

Iš kur atkeliauja Kalėdų senelis?

LIBERTAS KLIMKA

Ak, tos didžiosios žiemos šventės! Saulėgrīža, Kūčios, kūdikėlio Jėzaus gimimas, šventosios Kalėdos; štai ir Naujieji metai! Naujos viltys, ateities siekių ir svajonių išsakymas... Gražiausios žiemos šventės ir dideliam, ir mažam.

Vaikus lanko Kalėdų senelis; su juo susitinkama šventinių renginių metu. Jis pasakoja, kaip skubėjo čion, į roges pasikinkęs devyniaragius elnius, skriedamas virš sniego privinkusių debesų iš tolimosios šalies Laplandijos. Mažiukus Senelis aplanko naktį miegančius, įsmukęs židinio kaminu vidun, – sudeda dovanėles po eglutę ar į pakabinatą prie lovelių kojinaite. Gal ir suaugusiems būtų įdomu, kaip gi dovanų senelis apsigyveno tolimoje šiaurėje, kodėl reikia papuošti eglutę jo belaukiant, ir ar seniai jis atrado Lietuvą, jos vaikus?

Senovės romėnai savo kalendoriaus pirmąjį mėnesį buvo paskyrę Janui, dviveidžio laiko dievačio garbei. Pirmąsias šio mėnesio, vadinamo Januariumi, dienas vadino kalendomis. Tai būta reikšmingo laiko tarpinio visuomenės gyvenime, nes tada būdavo renkami svarbūs valstybės pareigūnai – konsulai. Kaip paskatinimą prieš rinkimus gerai pagalvoti, teisingai apsispresti, namuose pamerkdavo nulaužtą lauro šakelę. Štai čia turbūt ir slėpi Kalėdų eglutės tradicijos pradžia. Beje, ir skolas reikėdavo pirmosiomis kalėdų dienomis gražinti, kad sąžinė per rinkimus būtų rami. Viena pirminių žodžio „kalendorius“ reikšmių ir yra „skolų knygelė“.

Viduramžiais gyvavo tradicija bažnyčiose rengti misterijas – vaidinimus, iliustruojančius Šventajame Rašte aprašytus įvykius. Pradedant nuo Adomo ir Ievos, kai prie rojus medžio jie buvo gundomi žalčio paragauti užginto pažinimo vaisiaus. Tą medį vaidinimui darydavo iš eglišakių, – kas gi dar žaliuoja žiemą. Štai kodėl kai eglutės iki šiol puošiamos raudonskrusčiais obuoliukais. Anglijos princas Albertas 1840 metais savo žmonai kara-

lienei Viktorijai paruošė staigmeną – rūmuose buvo papuošta žaliaskarė, kvepianti žiemos mišku. Princas gimė Vokietijoje, tad gal žinojo senojo žemyno tautų tradicijas. Per didikų rūmus, dvarus kalėdinė eglutė atkeliaavo ir į mūsų kraštą. Lietuviškuose raštuose kalėdinė eglutė pirmą kartą paminėta 1853 metais; ją jaunystėje matęs būsimasis poetas ir vyskupas Antanas Baranauskas caro valdininko–vachmistro namuose Vainute.

Pirmąsias eglutes su žaidimais ir dovanėlėmis imta rengti rusiškose mokyklose XIX a. gale. Norėta pavilioti lietuvių vaikus, atitraukti nuo slapstųjų daraktorių mokykelių. Todėl to meto Lietuvos šviesuomenė priešiška šutiko tokius vakarus, aiškindama, kad tai nėra lietuviška tradicija. O kaimo jaunimas Naujuosius metus sutikdavo linksme būryje. Aukštačiuose nuo seno buvo rengiami persirengėlių vaidinimai, parodant, kaip senuosius metus – nuskurusį senį išvaro naujieji – skaistus jaunikaitis, dar ir Giltinę pasitelkęs. Po kaimus vaikščiodavo ir Senis Kalėda, – apsisivilkęs išvirkščiais kailiniais, su kupra, pasiramstiuodamas didžiausia krivule, apsikabinęs terbą dovanoms. Senį lydėdavo būrys „avinėlių“. Kiekvienos sodybos šeimininkas jį pasveikindavo iškilinga prakalba: „Aš Kalėda! Atėjau iš ano krašto, kur miltų kalnai, midaus upės, alaus ežerai; saldainiais lyja, baronkom sninga. Nešu tarbų, pilną skarbų: laime, derlių ir visokią labą“. Tada žerdavo saują javų mišinio gerosios kėrcios link, tardamas „Čiunebrukšt, avinėli!“ Jo palydovai užtraukdavo kalėdinę giesmę, o vaikus apdalydavo riešutais.

Pirmojo pasaulinio karo metu eglutę puošdavo vokiečių karaliai, išsiilgę gimtųjų namų; pakviesdavo prie jos ir kaimo vaikus. Pirmosios nepriklausomybės metais Švietimo ministerija ragino eglutes rengti mokyklose; netrukus ji vaikus džiugino ir namuose, kaimo pirkiose. Pirmosios kalėdinės dovanėlės – viso labo saldainiu-

kai nuo eglutės šakelių. Nusi rinkti juos buvo leidžiama per Tris Karalius, nuredant eglutę, tačiau iki tos dienos iš saldainių būdavo belikę tik spalvoti popierėliai...

III-IV amžių sandūroje dabartinės Turkijos teritorijoje Demre miestelio apylinkėse gyveno vyskupas Mikalojus Myrietas, vėliau paskelbtas šventuoju. Garsėjo savo labdaros darbais, kuriuos stengdavosi atlikti taip, kad niekas nesužinotų geradarijo vardo. Vieną varginančią naktį jis sušelpė, slapčiomis įmetęs aukso gabalėlį į vaiko kojinaite, padžiautą prie ugniakuro. Iš šventojo legendos atsirado paprotys persirengus raudonais vyskupo rūbais, pasiėmus ganytojiškąją lazda, prieš šventąsias Kalėdas aplankyti paties vargingiausias šeimas, nunešti jų vaikams skanesnio maisto, drabužėlių. Tegų šventė būna džiaugsminga ir likimo nuskriaustiems...

Bažnytinėse misterijose šv. Mikalojaus personažas įgavo linksmumo ir net išdaigškumo. Jį lydėdavo riteris Ruprechtas, diktas barzdočius, rūšios išvaizdos, apsirėngęs odiniais darbužiais. To riterio pareiga – pabarti padaužas ir išdykėlius, nubauti neklusnius, nemonkančius poterių. Ilgainiui abu personažai sutapo. Iš riterio Kalėdų senelis paveldėjo plačiausią odinį diržą ir plevėsuojančią barzdą. Olandijos vaikai jį pavadino malonybiškai Santa Klaus, toks trumpinys iš lotyniškojo Nikolaus. Jie laukdavo šventojo atkeliaujančio baltu žirgu Kalėdų vidurnaktį. Į savo kurpaites, sustatytas ties lova, žirgui įdėdavo morkų, šieno... bet sumigdavo belaukdami. Iš ryto kurpaitėse ar kojinaite rasdavo atlygį – dovanėlių.

Santa Klaus vardą pasaulyje išgarsino linksmy plaučių amerikietis, diplomatas ir rašytojas Washington Irving. Dirbdamas ir gyvendamas Europoje, jis domėjosi įvairių tautų papročiais bei tradicijomis. 1809 me-

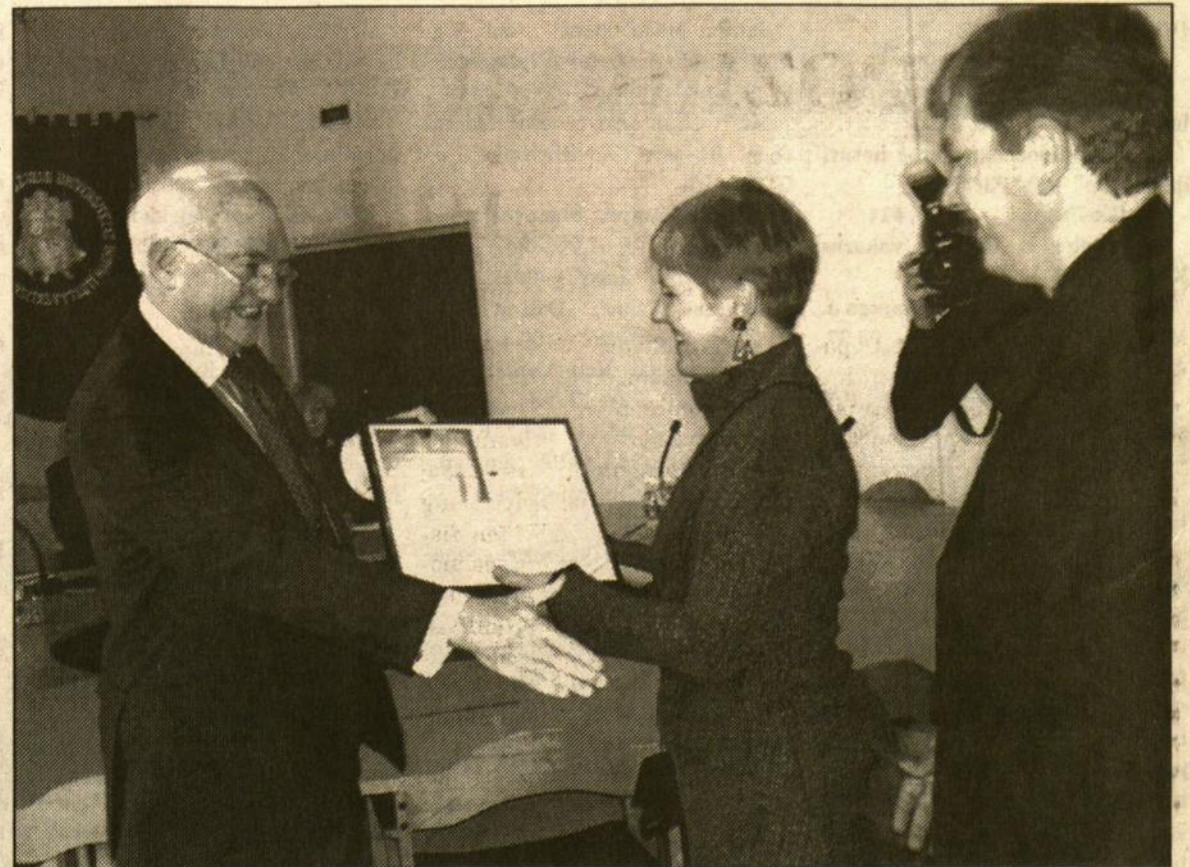
tais W. Irving išleido smagių pasiskaitymų knygą ilgu pavadinimu: *Tikroji New York istorija nuo pasaulio sutvėrimo iki olandų dinastijos pabaigos, pasakota tėvo Knikerbokerio*. Čia šmaikščiai parodijuojamas mokslinis istoriografinis stilius. O knikerbokeriais pravar-džiojami olandų kilmės niujorkiečiai. Šioje knygoje tradiciniai papročiai gerokai autorizuoti, pridėta ir savo išmonės. Pasak W. Irving, San' Klaus pas vaikus atvyksta, pasikinkęs elnią, židinio kaminu, kaip koks šamanas nusilėdžias į miegamąjį ir ten paliekas vaikams dovanėlių. Kitas amerikietis, poetas Clement Moore 1822 metais jau eilėmis aprašė Kalėdų senelio kelionę. Į roges jis įkinkas net aštuonis elnius; įdomūs jų vardai: Veržlusis, Greitasis, Žvaigždėlis, Vėtra, Ragana, Rūstis, Žaibas ir Griaustinis. Štai taip paaiškėjo kad Kalėdų senelis, arba Santa Claus, gyvena šiaurėje, o ne Ispanijoje, kaip manė olandų vaikai. Be abejo, ir todėl, kad XIX a. antroje pusėje dienraščiai mirgėjo pranešimais apie šiaurės keliones, Arkties tyrinėjimus, bandymus pasiekti Žemės ašigalius. Teko vaikų stebukladariui vyskupo mitrą pakeisti slidininko kepurėle, kokią dėdėdavo saamajai Laplandijoje. Mark Twain Santa Claus apgyvendino dar šaltesnėje vietoje – Mėnulyje, nes jo elniai stebuklingi, gali skrieiti ir erdve. 1902 m. Frank Baum parašė vaikų numylėtinio biografiją; ten nurodytas toks jo adresas: Ozo šalis, miškas Gugu, juoko slėnis Chochoch. Šiaurės pašvaistė Kalėdų senelio kelią nutiesė Walt Disney filmuke, sukurta 1931 metais. O štai šių žiemos kelių elniams per Naujuosius nušvies Mėnulio pilnatis. Nuo senų senovės būta papročio pasidairyti į tai, kas matyti dangaus skliaute; pirmas – nustatant žiemos kalendorinių švenčių datas, antra – spėjant būsimųjų metų rūpesčius ir darbų sėkmę.

dešimtmetį jis yra ir Naujosios Zelandijos pilietis. Pirmą kartą Vilniuje viešintis dailininkas žiūrovams pristatė darbus iš abstrakčios tapybos ciklą „Linijos“, „Diskai“, „Sferos“, „Elipsės“, „Barai“ ir kt., taip pat pluoštą monotipijų ant rankų darbo popieriaus. Pasak autoriaus, skirtingos priegimties ir formos kūriniais jis atskleidžia įvairius savo intymaus pasaulio aspektus, o geometrinę simetriją kaitoje ieško harmonijos blyksnio. Dailininkas neslepia ir Naujosios Zelandijos maorių kultūros įtaką savo kūrybai, tačiau sako atstovaujančią ir Šveicarijos dailę – neseniai už savo tapybą buvo įvertintas pirmąja premija Miami (JAV).

Tęsiant kalėdinių miniatiūrų parodų tradiciją, likusias dvi „Vartų“ sales užėmė šimt galerijos parodose dalyvavusių dailininkų nedidelio formato kūriniai su nurodytomis kainomis. Lėšas, surinktas pardavus šiuos kūrinius, galerija nusprendė prieš šventes paaugoti dailininkams, dėl ligos ar kitos bėdos patekusiems į sunkią finansinę padėtį.

Tęsiant kalėdinių miniatiūrų parodų tradiciją, likusias dvi „Vartų“ sales užėmė šimt galerijos parodose dalyvavusių dailininkų nedidelio formato kūriniai su nurodytomis kainomis. Lėšas, surinktas pardavus šiuos kūrinius, galerija nusprendė prieš šventes paaugoti dailininkams, dėl ligos ar kitos bėdos patekusiems į sunkią finansinę padėtį.

(Elita)

Žymio konkurso nugalėtojai – itelkia Vytauto Didžiojo universiteto Kaune rektorius dr. Vytautas Kaminskas.

Rudeniniai poezijos skaitymai

Išėjimas pasaulio ir Lietuvos kasdienybės jungtys jau senokai tapo ne tik juntamos, bet ir apčiuopiamos, materializuotos dosnių mecenatų, apsisprendusių įprasminti ryšius su savo žeme konkretnesniais būdais. Prano Lemberto jaunųjų poetų konkursas taip pat buvo įsiūbuotas dosnių rėmėjų, radusių bendraminčių Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvių literatūros katedroje. Ir šiais metais, įrudenėjus, šį kartą Kriukuose, gimtose žinomo kultūros veikėjo, VDU absolvento, teisininko, poeto Prano Lemberto apylinkėse, susirinko ištikimieji Lemberto valios vykdytojai Albinas Vaičiūnas ir Valdemaras Michalauškas, svarbiausieji popietės dalyviai – Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai, pasidavę moderniosios poezijos vilionioms, ir konkursui atsiūstos poezijos vertintojai, kurių šiais metais buvo trys – poetas Robertas Keturakis (jam buvo patikėta vertintojų komisijos atsakomybė), Lietuvių literatūros katedros dėstytoja Vija Vėšinskaitė, ne vienerius metus vadovavusi Vytauto Didžiojo universiteto jauniems poetams, susibūrusiems ir literatų grupei, ir Lietuvių literatūros katedros vedėja Indrė Žakevičienė.

Prieš aptariant šiemetinio poezijos konkurso rezultatus ir džiaugiantis tobulėjančiais jaunaisiais kūrėjais, norėjęs padėkoti Kriukų vadurinei mokyklai. Ji priėmė konkurso dalyvius ir leido atšvęsti rudeninę poezijos šventę, poeto R. Keturakio žodžiais tarant, karūnuoti pačius originaliausius ir įdomiausius autorius. Maloniai nuteikė ir sušildė kruopščiai parengta mokinių programa ir bičiuliškos mokytojų šypsenos, jaukios Kriukų vidurinės mokyklos sienos ir už lango švytintis rudeninis geltonis.

Prano Lemberto jaunųjų poetų konkurso derlius nemenkas – trisdešimt šešių dalyvių iš įvairių Vilniaus ir Kauno aukštųjų mokyklų kuriniai. Vija Vėšinskaitė, Indrė Žakevičienė ir Šiaulių literatų dalyvauja rimtuose savo regiono konkursuose, tikriausiai todėl jų tekstai kauniškos poezijos konkurso nepasiekė. Šį kartą poezijos konkurso laureatų būrelis buvo ištis gausus: vertintojų komisijos nutarimu paskirtos trys pirmos, trys antros ir

trys trečios vietos; už neabejotinus talento proveržius paskirtinti dar trys poezijos kūrėjai. Prizinių vietų laimėtojams įteiktos ganėtinai solidžios piniginės premijos. Konkurso naujiena – pagrindinis prizas, skirtas dviem autoriams – Enrikai Striogaitei (Vilniaus universitetas, Kauno humanitarinis fakultetas) ir Donatui Petrošiui (Vilniaus pedagoginis universitetas); šie autoriai jau išleisdę pirmąsias poezijas knygas, todėl nebegali lygiomis teisėmis konkuruoti su kitais jaunaisiais poetais, dar tik besiskinančiais keliai į pripažinimą. Jie buvo apdovanoti kuklesnėmis piniginėmis premijomis ir vertingomis knygomis. Šių metų karūnuotieji:

Pirmosios vietos laimėtojai – Evelina Bondar (Manų košė), Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas.

Ieva Karpavičiūtė (Augustė), VDU, Politikos mokslų ir diplomatijos institutas.

Živilė Litvinaitė (Paukštė), Vilniaus universitetas, Komunikacijos fakultetas.

Antroji vieta buvo paskirta Akvilei Rėklaitytei (Tobulėja), Vilniaus universitetas, Eglei Bazaraitėi (Egele), Kauno technologijos universitetas, Statybos ir architektūros fakultetas, Justui Jasėnui (Juozas Žvirgždas), Šv. Juozapo kunigų seminarija, Vilnius.

Trečią vietą pelnė Gintarė Kovaliovaitė (ruben tiško),

VDU, Menų institutas, Gvidas Latakas (Žuvelis), VDA, Kauno dailės fakultetas, Vaiva Grai-nytė (Optika), Lietuvos muzikos ir teatro akademija.

Siemtinė studentiška poezija, R. Keturakio nuomone, traukia nuoširdumu ir atvirumu, skaidrumu ir šviesa, ypatingai sušvintančia šiandieniniame kasdienybės triukšme. V. Višomirskytė akcentavo specifinę stilistiką – brūkšniais koduotus nutylėjimus, eksperimentus buitine leksika, išryškino atsiveriančias naujas intymumo erdves, netikėtai plyksnelėjusias tėvo, motinos įvaizdžius. Originalumas ir drąsa – ryškiausi punktyrai, žymintys ne tik laureatų poetinius tekstus. Gera žinia konkurso dalyviams – R. Keturakio, vyriausiojo VDU leidyklos redaktoriaus, pažadas išleisti jaunųjų poetų kūrinių almanachą, padėsiantį aiškiau pamatyti šiandieninės poezijos judėjimą ir numatyti perspektyvas.

Dėkojant gerbiamesiems mecenatams Monikos Lembertienės ir Vitalio Lemberto rūpesčiu įsteigtas jaunuosius poetus remiantis fondas, reikėtų palinkėti rašantiems drąsos ir polėkio, kitą rudenį vėl atvesiančio į Kauną, Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvių literatūros katedrą.

VDU Lietuvių literatūros katedra

Sveiki sulaukę šventų Kalėdų!

TURINYS — 2004 TURINYS — 2004 TURINYS — 2004 TURINYS — 2004

IVYKIAI IR ŽMONĖS

-- Paskirta „Metų vertėjo kreslas“ premija — 03.06, #10;
-- „Amerikiečiai pagerbė lietuvių dailininką“ — 04.03, #14;
-- „Iškelio...“ — 04.03, #14;
-- „Poetės iš Čikagos vakaras Kėdainiuose“ — 10.02, #36;

Antanas Balasaitis: „Pedagogo J. Masilionio atminimui“ — 03.27, #13;
Aleksandra Balčiauskienė: „Prisimintas komp. Vladas Jokubėnas“ — 05.29, #22;

Vytautas Balūnas: „Nuo Lemon-to iki Panevėžio“ — 02.07, #6;
Prof. hab. dr. Romualdas Baltrušis: „Žymiam inžinieriui Kazuii Sekmakui — 85“ — 10.30, #40;

Juozas Bauzys: „Tautiško ir tapatybės išlaikymas“ — 09.25, #35;
Danutė Bindokienė: „Mes — Lietuva“ — 03.20, #12; „Išskrido su juodvarniais...“ — 04.17, #16; „Netekome uolius bendradarbio“ — 05.22, #21; „Jautrus ir žaismingas pasakojimas“ — 06.26, #26; „Pasitinkant XII Lietuvos tautinių šokių šventę“ — 07.03, #27; „Kaip greitai, kaip greitai...“ — 09.11, #4; „Paskirtos 2004-ųjų m. JAV LB Kultūros tarybos premijos“ — 09.18, #13; „Pasišventęs žurnalistas“ — 10.23, #39; „Paskirtos Lietuvos rašytojų draugijos premijos“ — 11.06, #41;

Vytautas Bubnys: „Mes — Lietuva“ — 03.23, #12;
Dalia Cidzikaitė: „Prof. D. Furmonavičiaus paskaitos Čikagoje“ — 05.08, #19;

Dalia Cidzikaitė ir Daiva Litvinaitė: „51-asis Santaros-Šviesos suvažiavimas“ — 10.02, #36;
Rasa Cikaravičiūtė: „Susitikimai Druskininkuose“ — 12.18, #47;
Jonas Česnavičius: „Donelaičio metai Karaliaučiaus krašte“ — 11.06, #41;

Dr. Daiva Dapkutė: „VDU Garbės doktoras kun. Vincius Valkavičius“ — 03.06, #10;
Regina Gasparionienė: „Acto didžiajam lietuvininkui“ — 05.01, #18;

Rima Marija Girmius (Krista-pontytė): „Bostono kultūriniai su-batvarkariai“ — 04.24, #17;
-- „Lietuvius, Sorbonos universi-teto teisės daktaras“ — 01.24, #4;
Birutė Janulevičiūtė: „Vytautas V. Landsbergis: pamąstymai iš provincijos“ — 04.03, #14;

Juozas Jasaitis: „Mes — Lietuva (Ganytojas)“ — 03.20, #12;
Vytautas A. Jonynas: „Prisime-nant Ioną Gražytę-Maziliauskie-nę“ — 09.25, #35;
JPP: „XXII LB Kultūros tarybos premijų šventė“ — „Lietuviškos melodijos iš Detroito“ — 10.23, #39; Bronius Juodelis: „Literatūrinė šventė Čikagoje“ — 11.27, #44;

Vaclovas Juodpulis: „Adeodatus Tauragis“ — 05.08, #19; „Antanas Sprindys“ — 06.26, #26;
Egidija Kaulakytė: „Vilniaus šviesuolių atminimas gyvas“ — 12.04, #45;

J. Kavaliūnaitė: „Vacio Kava-liūno žemės kelias ir palikimas“ — 05.22, #21;
Raimundas Kiršteinis: „Var-gonų šventė Rochester mieste“ — 11.20, #43;
Libertas Klimka: „Pabaltijo uni-versiteto atminimui“ — 06.12, #24; „Paskirta Dr. Jono Basanavičiaus premija“ — 11.27, #44; „Knygnešių tėvo sukaktis“ — 12.04, #45;

Ingrida Korsakaitė: „Knyga apie A. Tamoliūno gyvenimą ir kūrybą“ — 04.17, #16;
Vytautas Kubilius: „Pagerbtas poetas“ — 01.24, #4;

Ramunė Kubiliūtė: „50-oji Euro-pos lietuviškųjų studijų savaitė“ — 07.31, #31;
Vytautas V. Landsbergis: „Ver-dėnės mokytoja“ — 10.02, #36;

Anatolijus Lapinskas: „Metai be Antano Smolskaus birbynės čiul-bėjimo“ — 12.18, #47
Genovaitė Maciūnienė: „Retas renginys Philadelphiaje“ — 07.10, #28;

Janina Masalskienė: „Amb. U-gnės Karvelis biblioteka Vytauto Di-džiojo universitetui“ — 05.08, #19;
MSP: „Santaros-Šviesos federa-cijos 51-asis suvažiavimas“ — 07.03, #27;

Bronius Nainys: „Susipynę keliai ir portretai“ — 01.24, #4; „Dai-navai“ tinka ir tango“ — 04.24, #17;
Viktoras Nakas: „Dešimt metų be Stasio Lozoraičio“ — 06.12, #24;

Algimantas A. Naujokaitis: „Syd-ney-Vilnius“ — 01.17, #3; „Laurea-tų mintys“ — 03.13, #11; „Knygų paradai“ — 03.27, #13; „Humanita-rinių mokslų deimantukai“ — 05.08, #19;

Doc. dr. Juozas Pabrėža: „Šiau-lių universiteto garbės daktaras“ — 06.05, #23;
Virginija Paplauskienė: „Mu-ziejus J. Zikarui prisiminti“ — 01.31, #5; „Lietuviškos vertybės yra anapus laiko“ — 07.24, #30; „D. Augienės viešnagė tėvyneje“ — 07.24, #30; „Žodis turi magišką ga-lią“ — 10.09, #37; „Kūryba tei-kianti džiaugsmą“ — 11.20, #43;

Petras Petrutis: „Atsišveikini-mas su dailininku“ — 01.24, #4;
Stanislovas Poniškaitis: „Vincio Natkevičiaus penktosios mirties metinėms“ — 10.30, #40;

Kęstutis Pranckevičius: „Vel pra-gydo 'Poezijos pavasario' paukštė“ — 06.05, #23; „Lietuva pagerbė dainingosios poezijos riterį“ — 06.26, #26;

Vitalija Pulokienė: „Premijuoti išeivijos kultūros šviesuoliai“ — 11.06, #41;
Marija Remienė: „Amerikietis profesorius, lietuvių draugas“ — 04.03, #14; „XXII LB Kultūros ta-rybos premijų šventė“; „Kūrėjai — išeivijos gyvybė“ — 10.23, #39;

Akad. Zenonas Rokus Rudzikas; Valerijus Simulik: „Rezoliucija“ — 07.17, #29;
Aldona Ruseckaitė: „Poeto B. Brazdionio palikimas grįžo į Lie-tuvą“ — 02.07, #6; „Gyvenimas rie-das pirmyn“ — 07.31, #31;

Alė Rūta: „Mūsų draugė Monika“ — 06.19, #25;
Stasė E. Semėnienė: „Pasišven-tęs tėvynei ir tautai“ — 02.21, #8; „Ambasadore palikimas“ — 02.28, #9;

Kazys Skaisgirys: „Alė Kalvai-tytė išėjo amžinybėn“ — 06.05, #23; Rimvydas Šilbajoris: „Apie Al-girdą Landsbergį“ — 05.08, #19;

Ričardas Šileika: „Alfonas Mal-donis: rašytojų balsas ir vaidmuo turėtų būti didesnis“ — 06.12, #24; „Nebėra to begalinio laiko jausmo“ — 10.09, #37; „Apie poetų krepšį, naują knygų derlių ir kitus oro rei-kalus“ — 10.16, #38;

Audronė V. Škiudaitė: „Requiem Vytautui Kubiliui“ — 02.28, #9; „Iš Vokietijos barakų į Vilniaus ba-rokerą“ — 06.12, #24; „Siaureja Di-džiulių giminės ratas“ — 07.31, #31;

Edvardas Šulaitis: „Placių už-mojų ir talentų jaunuoelis“ — 06.19, #25; „Groziai skirtas gyvenimas“ — 09.24, #34;

Asta Svedlauskaitė: „Dainavos dainų derlius“ — 10.23, #39;
Milda Telksnytė ir Vygandas Rockaitis: „Netekome knygnešių palikuonės“ — 07.10, #28;

Laimutė Tidikytė: „Prisimintas Juozas Brazaitis“ — 01.03, #1; „A. Aistienė — įspūdišai Lietuvos“ — 07.17, #29;

Kun. Kęstutis Trimakas: „Sibiro kankinei skirti metai“ — 01.10, #32;
Doc. dr. Stasys Tumėnas: „Milzi-nas iš Žemaitijos“ — 06.05, #23;

L. Valčiūnienė: „Mūsų tautinių šokių istoriniai bruožai“ — 07.03, #27;
Silvija Velavicienė: „Kelionė per septynetą lietuvių išeivijos vargo metų“ — 07.17, #29;

Birutė A. Vindašienė: „Rasos (Poskociemienės) meilė tautiniam šokiui“ — 10.23, #39;

Pranas Visvydas: „Šokių įelek-trintoje erdvėje“ — 05.29, #22;

Vidmantas Vitkauskas: „I laisvę fondo XIII studijų savaitė“ — 09.04, #32;

Vytautas Volertas: „Stasys Barz-dukas ir JAV lietuvių bendruome-nė“ — 01.13, #1;

Vytautas Voveris: „Kokį akmenį pakeliu, tokį ir nešu“ — 03.20, #12; „Čia mūsų žemė“ — 03.20, #12;

Algis Zaboras: „Niekad nenusto-sime Tavo mylėje“ — 12.18, #47;

IVAIROS TEMOS

-- „2004-ieji: Kalbos ir knygos metai“ — 01.17, #3;
Kristina Bareikienė: „W. Urban ir LTSC darbai pripažinti Lietuvo-je“ — 03.06, #10;

Prof. dr. Viva Bartkutė: „Lietu-vai žengiant į vakarus“ — 03.13, #11;

Dalia Cidzikaitė: „Kaip mokam, taip šokam“ — 06.12, #24;

Mykolas Drunga: „Juo dar gali pasigirti Kaunas“ — 04.17, #16;

Česlovas Grincevičius: „Perku-nija“ — 06.26, #26;

Birutė Janulevičiūtė: „Demo-kračių pamoka Folkehojskole“ — 07.31, #31; „Dviejų savačių de-mokratiškumo pamoka Folkehojs-kole“ — 09.04, #32; „Ramaus mies-telio gyvenimo versmė“ — 09.18, #34;

Algimantas Katilius: „Vieno rankraščio pėdsakai“ — 10.16, #38;

Julius Keleras: „Apie naują Vil-nių“ — 04.03, #14; „Graffiti: menas ar šiukšlės?“ — 04.10, #15; „Lie-tuva: pilietinė visuomenė?“ — 04.24, #17; „Niekio naujo ir po šian-dienos saule“ — 05.01, #18; „Kova su vėjo malūnais kartais savaime yra vertybė“ — 05.08, #19; „Apie Vilniaus sankryžų vaikus“ — 05.15, #20; „Paulius Jurkus — širdies ir kultūros žmogus“ — 06.05, #23; „Pokalbis su dr. Silves-tru Gaizdionu“ — 09.11, #33;

Libertas Klimka: „Senovinės tar-puščio pramogos“ — 01.03, #1; „Užgavėnių papročių kilmė“ — 02.28, #9; „Lietuviškieji Velykų pa-pročiai“ — 04.10, #15; „Kregždės diena — Šeštinės“ — 05.22, #21;

Laima Krivickienė: „Skelbia ir kviečia į būrį“ — 06.12, #24;

Ramunė Kubiliūtė: „Grandis šventia 45-ąjį jubiliejų“ — 05.01, #18;

Anatolijus Lapinskas: „Lietuvos kryždirbystė ir dainų šventės“ — 06.19, #25;

Vytautas V. Landsbergis: „Apie Gotlandą, Tarkovskį ir trolius“ — 12.18, #47

Algimantas Lelešius: „Tauro muziejui 10 m.“ — 02.07, #36;

Algimantas A. Naujokaitis: „Knygnešis Juozas Masiulis“ — 04.17, #16;

Stasė Petersonienė: „Iš lietuvių rašytojų draugijos veiklos“ — 07.10, #28;

Aldona Ruseckaitė: „Ar būtina nusilaukti koją, šokant per tvorą?“ — 01.17, #3;

Violeta Rutkauskienė: „Kara-liškieji Jogailos antspaudai — I dalis“ — 05.15, #20; „Karališkieji Jogailos antspaudai — II dalis“ — 07.17, #29;

Gintaras Šidlauskas: „Apie ti-keįmą kankinę, sekuliarų politinį veikimą ir vienos knygos katalikišką statistiką“ — 12.11, #46;

Grazutė Šlapelytė Sirutienė: „Meilė žodžiui ir lietuviškai kny-gai“ — 12.04, #45;

Audronė V. Škiudaitė: „Vilniuje saugomas išeivių kūrybos paliki-mas“ — 07.17, #29;

V.A.J.: „Sučiūskintas Batru-šaitis“ — 01.03, #1;

Algimantas Zolubas: „Amžinoji ugnis teliepenoja meile savo tautai“ — 11.27, #44;

RELIGIJA, FILOSOFIJA

Kun. Robertas Grigas: „Malda-knygė ir Lietuvos išsilavinimas“ — 09.18, #34;

Ses. Ona Mikailaitė: „Kristaus kancijos drama“ — 02.28, #9;

Kun. Viktoras Rimšelis, MIC: „Kristus prisikėlė iš numirusių“ — 04.10, #15;

Kęstutis A. Trimakas: „Kristaus kancia šių laikų žiūrovams“ — 04.10, #15.

MOKSLAS

-- „Šiltai sutikta lietuvių muzi-ka“ — 02.21, #8;

Vytautas Bieliauskas: „Globa-lizacija, tautiškas ir tapatybė“ — 09.11, #33;

Tomas Butvilas: „Pedagogų ren-gimo ypatumai“ — 02.14, #7;

K. Kryževičius: „Genocidas ir sa-tanistinė religija“ — 01.17, #3;

Vytautas Miklaševičius: „Pami-nėta Karaliaučiaus universiteto įkūrimo sukaktis“ — 09.04, #32.

LITERATŪRA IR KALBA

Danutė Bindokienė: „Jis atrado raktą nuo liaudies lobio skrynios“ — 07.24, #30;

Dalia Cidzikaitė: „10-oji Baltų studijų konferencija“ — 09.04, #32;

Mykolas Drunga: „Lenkija, Vo-kietija, Prancūzija: trijų literatūrų ryšiai“ — 05.08, #19;

Juozas Jasaitis: „Prozininko ke-liai“ — 03.20, #12;

Antanas Klimas: „Lietuvių pa-vardės, kilusios iš gyvenamosios vietos“ — 03.20, #12; „Svarsto lie-tuvių kalbos ateitį“ — 10.09, #37;

Libertas Klimka: „Vertingas bal-tų kultūros šaltinis“ — 04.24, #17; „Spaudos atgavimo, kalbos ir kny-gos diena“ — 05.08, #19;

Džiuljeta Kulvietienė: „Maža tauta su dideliu žodynu“ — 04.17, #16;

Rūta Kuncienė: „Spaudos drau-dimas Lietuvoje 1864–1904 m.“ — 04.24, #17;

Algirdas Landsbergis: „Lietuviškos novelės prancūzų kalba“ — 03.27, #13;

Vytautas V. Landsbergis: „Apie vaikus ir literatūrą vaikams“ — 02.14, #7; „Apie vaikų literatūrą“ — 10.23, #39;

Algimantas A. Naujokaitis: „Gimtoji kalba — stipriausias tau-tos pamatas“ — 01.10, #2; „Lietu-viškos spaudos atgavimo sukac-tis“ — 02.14, #7; „Gyvoji litera-tūra“ — 02.28, #9; „Nuo Homero iki V. Papievio“ — 03.06, #10;

Tomas Pabedinskas: „Knyga, skirta lietuvių literatūrai“ — 10.09, #37;

Vitalija Pulokienė: „Išleidžiamas J. Švabaitės romanas“ — 01.24, #4;

Rita Rėpšienė: „Tęsiant Jono Ba-lio publikacijas“ — 07.24, #30;

Kun. Viktoras Rimšelis, MIC: „Lietuvių kalbos istorija“ — 02.14, #7;

Dr. Irena Smetonienė: „Lietuvių valstybinė kalba: tikrovė ar vaiz-duotė“ — 01.10, #2;

A. V. Škiudaitė: „Iš meilės ir skaismo gimusios eilės“ — 01.03, #1;

Arvydas Štiogeris: „Humanistika ir lietuvių kalba“ — 01.10, #2;

Elena Vaisnienė: „Shakespeare lietuviškai“ — 05.22, #21;

Vytautas Volertas: „Šaltis“ — 05.22, #21;

Milda Zinevičiūtė: „Spaudos at-gavimo šimtmetis“ — 05.15, #20;

Zigmantas Zinkevičius: „Paminklas išnykusiai Zietelos lietuvių kalbai“ — 09.04, #32;

Algimantas Zolubas: „Jų deka Lietuva iki šiol gyva“ — 05.15, #20.

MENAS

Monika Bonckutė: „Broliai Zhou — meditacija keturiomis rankomis“ — 12.11, #46;

Goda Giedraitytė: „Spalvota Er-nesto išpažintis“ — 06.05, #23;

Jadvyga Godunavičienė: „Tapy-tojai individualistai“ — 01.03, #1;

Algimantas Kuncius fotografuoja Vilnį“ — 05.08, #19; „Kunigo fo-tografijos“ — 05.22, #21; „Dvi pa-rodos Genocido aukų muziejuje“ — 06.12, #24; „Nepaprasto kolorito meistras“ — 06.12, #24; „Sielos Golgota ir šviesa“ — 07.24, #30; „Sv. Kazimiero garbinimas ir iko-nografija Lietuvoje“ — 10.30, #40;

Catherine Jacobi: „Žvilgsnis į at-eitį, mintys apie praeitį“ — 01.03, #1;

Kristina Jokubavičienė: „Pr.Domšaičio paveikslai Diuseldorfe“ — 03.27, #13;

Bronius Juodelis: „Amžinybės ženklų kūrėjas“ — 06.19, #25;

Laima Krivickienė: „Graži dova-na meno mylėtojams“ — 03.06, #10;

Dailininkė kuria odo meno pa-saulį“ — 03.06, #10; „Paveikluose ir poezijoje viskas imanoma“ — 03.13, #11; „Pirmoji paroda“ — 03.27, #13; „Tekstiliniai paveikslai“ — 04.17, #16; „Lietuvių dailės klasi-kas Čikagos pašonėje“ — 05.01, #18; „Fantazija atveria kūrybai vartus“ — 05.29, #22; „Kūryba — vaistas nuo gyvenimo negandų“ — 11.13, #42;

Anatolijus Lapinskas: „Nidos ek-spresija atkeliavo į Vilnį“ — 11.20, #43;

K. V.: „Paroda Lietuvos ambasa-doje“ — 01.24, #4;

Vida Mažrimienė: „Saulėta kraš-to vaizdų mozaika“ — 01.20, #2;

M. K. Čiurlionis garsina Lietuvą“ — 01.10, #2;

A. Naujokaitis: „Veidai ir min-tys“ — 01.03, #1;

Tomas Pabedinskas: „Tarptauti-nio projekto pabaigtuvės“ — 11.13, #42;

Petras Palys: „Liko nenusakomai stipri gyvybės jėga“ — 04.17, #16; „Nepaprasta vidinė harmonija“ — 12.04, #45; „Nesvetima ji ir Lietu-voje“ — 11.20, #43;

Aldona Žemaitytė Petrauskienė: „Kultūros odė Paežeriuose“ — 06.26, #26;

Ričardas Šileika: „Iš druskos ga-minatas menas“ — 07.17, #29; „Uk-mergeje liepos mėnesį buvo 'Ak-mens amžius'“ — 09.11, #33;

Elena Urbaitytė: „Dail. V. Kany-tės Balukienės tapyba“ — 03.13, #11;

Milda Zinevičiūtė: „Laikas, kada grožis karaliauja“ — 02.21, #8;

Sibiro tremtinio kūryba“ — 06.26, #26;

Algimantas Žilionas: „Šį kartą fotografijos iš Danijos“ — 12.04, #45;

POEZIJA IR APIE POEZIJĄ

Jonas Aistis: 06.26, #26;

Bernardas Brazdionis: 07.10, #28;

Paulius Demikis: 06.19, #25;

Irena Gelazienė: 03.13, #11;

Stasys Jonauskas: 10.16, #38;

Anatolijus Kairys: — 01.03, #1;

Tomas Pabedinskas: „Tarpauti-nio projekto pabaigtuvės“ — 11.13, #42;

Petras Palys: „Liko nenusakomai stipri gyvybės jėga“ — 04.17, #16; „Nepaprasta vidinė harmonija“ — 12.04, #45; „Nesvetima ji ir Lietu-voje“ — 11.20, #43;

Aldona Žemaitytė Petrauskienė: „Kultūros odė Paežeriuose“ — 06.26, #26;

Ričardas Šileika: „Iš druskos ga-minatas menas“ — 07.17, #29; „Uk-mergeje liepos mėnesį buvo 'Ak-mens amžius'“ — 09.11, #33;

Elena Urbaitytė: „Dail. V. Kany-tės Balukienės tapyba“ — 03.13, #11;

Milda Zinevičiūtė: „Laikas, kada grožis karaliauja“ — 02.21, #8;

Sibiro tremtinio kūryba“ — 06.26, #26;

Algimantas Žilionas: „Šį kartą fotografijos iš Danijos“ — 12.04, #45;

POEZIJA IR APIE POEZIJĄ

Regina Balčaitienė: „Jeigu neru-petum, motina tėvyne“ — 03.13, #11;

Danutė Bindokienė: „Audrė Bu-drytė, Teatro premijos laureat